

Obsah

VI. VZNIK MOJMÍROVSKÉHO KNÍŽECTVÍ A PRVNÍ VÝBOJE	
(DO ROKU 846)	11
1 Etnogeneze Moravanů a etatizační proces	11
1.1 Druhá slovanská vlna a otázka podílu neslovanských etnik na ní	12
1.11 Jméno Morava a jeho možný původ	12
1.12 Stopy alanského a antského podílu na druhé vlně?	15
1.13 Etatizační proces a opevněná sídliště s místními vládci a družinou	17
1.14 Dynastie Mojmirovců	19
1.2 Vyvrcholení etatizačního procesu a etnogeneze Moravanů na přelomu 8. a 9. a v prvních dvou desetiletích 9. století.	24
1.21 Uspořádání poměrů v Panonii Karlem Velikým – vznik Avarské marky	32
1.22 Politické, etnické a kulturní poměry v Avarské marce	35
1.23 Ostatní pohraniční marky na franském východě a jihovýchodě	38
2 Čechové a Moravané vstupují do dějin	39
2.1 Tažení Franků do Čech v roce 805 a prameny o něm	39
2.11 Něco o písemných pramenech a jejich obsahové skladbě	49
2.2 Průběh událostí z let 805–806 a lokalizace Canburgu	58
2.21 Jméno Čechů v písemných pramenech	69
2.3 Vývoj situace na východním pomezí Říše v první čtvrtině 9. století a vstup Moravanů do dějin	81
2.31 Jméno Moravanů v písemných pramenech	95
2.4 Otázky existence kmenů v Čechách a na Moravě	102
2.41 Čechy	102
2.42 Morava	127
2.5 Počátky sjednocovacího procesu u moravských Slovanů	132
2.6 Nitransko – další centrum etatizačního procesu	134
2.7 Sféry působnosti misijní činnosti Salcburku, Pasova a Řezna	139
3 Vývoj od třicátých let 9. století a připojení Nitranska	141
3.1 Připojení Nitranska a osudy Pribinovy	142
3.2 Vznik Blatenského knížectví	151

4 Čechy a Východofranská říše	163
5 Mojžírova Morava do roku 846	169
VII. ODRAZ HISTORICKÉHO VÝVOJE V HMOTNÝCH PAMÁTKÁCH – BLATNICKO-MIKULČICKÝ HORIZONT	176
VIII. KONSOLIDACE MOCI ROSTISLAVOVY MORAVY A PRVNÍ KRIZE – POLITIKA MEZI FRANKY, ŘÍMEM A BYZANCÍ (846–870)	239
1 Nástup Rostislava I. k moci (846)	239
2 Boje českých a moravských Slovanů v prvních letech Rostislavovy vlády (846–855)	240
2.1 Střety českých Slovanů s Východofranskou říší před polovinou 9. století	240
2.2 Zprávy o Rostislavově Moravě v první polovině padesátých let 9. století	243
3 Další osudy českých a moravských Slovanů ve druhé polovině padesátých let 9. století	247
3.1 Boje v Čechách a na Moravě v letech 856–857	247
3.2 Válečné plány Ludvíka (II.) Němce pro rok 858 a mírová smlouva Rostislava I. s Karlomannem	252
4 Vrchol Rostislavovy moci a příchod byzantské misie (858–863/864)	254
4.1 Žádost papežské kurii z let 858–862 o vyslání učitele a biskupa	254
4.2 Spojenectví Rostislava I. s Karlomannem v letech 861–863 a smrt Pribinova	258
4.3 Žádost Rostislava I. o vyslání byzantské misie, situace v Byzanci a příchod misie na Moravu (863/864)	264
5 Zesílení tlaku východofranského krále na moravského vládce ve druhé polovině šedesátých let 9. století	288
5.1 Tažení Ludvíka (II.) Němce k Dowine v roce 864 a poddání se Rostislava I. králi	288
5.11 Prabulhaři a počátky křesťanství	293
5.2 Rozpory ve Franské říši a dělení panství Ludvíka (II.) Němce (865–866)	301
5.3 Působení byzantské misie na Moravě do roku 869	304
5.31 Spory mezi východní a západní církví a v rámci rodu Karolingerů	304
5.32 Výsledky prvních tří let činnosti misie	306
5.33 Cesta soluňských bratří do Říma a smrt Konstantina Filozofa roku 869	320
6 Krize moravského státu na přelomu šedesátých a sedmdesátých let 9. století	341

6.1	Nové boje na východofranském pomezí v letech 868–869	341
6.2	Svatoplukova dvojnásobná zrada (870–871)	348
6.3	Tažení würzburgského biskupa Arna a hraběte Rudolfa proti bouřícím se Čechům na podzim 871 a přepadení moravského svatebního průvodu	357
6.4	Jmenování Metoděje panonským (panonsko-moravským) [arci]biskupem (869–870)	360
IX.	POČÁTKY KŘESŤANSTVÍ A JEHO ROZVOJ	368
1	První dotyk křesťanství na sklonku antiky a soumrak pozdně římské církevní organizace na středním Dunaji	368
2	Nový počátek, prvé křesťanské misie a církevní organizace raného středověku ve středodunajském a východoalpském prostoru	375
2.1	Počátky iroskotského mnišství a misijní činnosti Iroskotů	375
2.2	Anglosasové a jejich působení	382
2.3	Prvé iroskotské misie na území Alamanie a u Bajuwarů	386
2.4	Misie Amandova a její možný dosah	390
2.5	Iroskotští misionáři na východě a jihovýchodě Franské říše a počátky bavorské církve	393
2.51	Ustanovení nových iroskotských biskupů v Salcburku a Pasově – Virgil a Sidonius	410
2.6	Bavorská církev ve druhé polovině 8. století a zakládání nových klášterů	415
2.7	Korutanská misie	423
3	Počátky křesťanství na území Čech, Moravy a Slovenska	434
3.1	Stopy prvních křesťanských misií na území vznikajícího mojmírovského moravského státu	435
3.11	Možné působení iroskotských misií na našem území	438
3.12	Kostel v Modré u Velehradu jako možný doklad iroskotských misií	442
3.13	Kněží z Vlach a Řecka	452
3.14	Počátky křesťanství u Slovanů a Avarů v Panonii	454
3.2	Počátky kostrového pohřebního ritu jako možný odraz přijetí křesťanství	464
3.21	Vliv ritu kostrových pohřebišť s litými garniturami v karpatské kotlině?	470
3.22	Zavedení kostrového způsobu pohřbívání jako důsledek christianizace?	471
3.3	Počátky křesťanství, dodržování jeho zásad a misijní činnost ve světle synodálních ustanovení a dalších nařízení franské a bavorské církve	475
3.31	Útěk Albgisův na Moravu, církevní tresty za jeho činy a úloha pokání	482

3.32 Prosazování svátosti manželství a dalších zásad křesťanského života v průběhu 9. století	487
3.321 <i>Zapovědi svętyichъ otъcbъ</i>	491
3.322 <i>Zakonъ sudnyi ljudьmъ</i> a jeho ustanovení týkající se prosazování křesťanství a jeho zásad	493
3.323 Homilie <i>Vladykam země božie slovo velitъ</i>	496
3.324 <i>Nomokanonъ</i>	498
3.33 První možný průnik slovanského jazyka do liturgie a církevní terminologie v Panonii, Karantánii a na „bavorském východě“	500
3.4 Úloha pasovského biskupství v počáteční fázi christianizace Moravy	503
3.41 Situace na přelomu 8. a 9. století a vymezení salcburského misijního působení	503
3.42 Pasovské biskupství, jeho podíl na pokřesťanštění Moravy a zdejší církevní organizace do poloviny 9. století	507
4 Vývoj moravské církve ve druhé polovině 9. století	521
4.1 Snaha Rostislava I. o církevní samostatnost moravského státu, žádost do Říma a Konstantinopole a příchod misie Konstantina a Metoděje (po 852–862)	521
4.2 Osudy obou soluňských bratrů před příchodem na Moravu (863/864) a jejich osobnosti	524
4.3 Působení byzantské misie na Moravě a jednání v Římě (863/864–870)	540
4.4 Vznik panonsko-moravské arcidiecéze a její osudy do doby vyhnání Metodějových žáků (870–885/886)	544
4.5 Církevní poměry na Velké Moravě do rozpadu státu (885/886–906?)	554
5 Tradice moravského biskupství v 10. století	565
6 Velkomoravská sakrální architektura	568
6.1 Morava	570
6.11 Baptisteria	601
6.2 Slovensko	603
6.3 Čechy	615
7 Otázka existence klášterů a dalších církevních institucí na Velké Moravě	618
7.1 Existovaly na Velké Moravě kláštery?	619
7.2 Církevní školy a otázka jejich existence	629
8 Odraz křesťanství v památkách velkomoravského uměleckého řemesla	632
 X. SVATOPLUKOVA VELKÁ MORAVA (871–894)	664
1 První roky Svatoplukovy vlády	664

1.1 Boje českých a moravských Slovanů s Franky (872–874)	664
1.2 Osudy moravské církve a Metoděje na počátku sedmdesátých let 9. století (870–873)	670
1.3 Kocelovo Blatensko v šedesátých až první polovině sedmdesátých let 9. století a smrt knížete (860/861 – kolem 876)	679
2 Doba konsolidace a dalšího rozmachu Svatoplukovy říše (875–880/882)	684
2.1 Uklidnění vzájemných vztahů mezi Moravany a Východofranskou říší ve druhé polovině sedmdesátých let 9. století (875–881)	684
2.11 Výměna na východofranském trůnu a další změny vlády v Říši (876–888)	684
2.12 Neklid v pohraničí Východofranské říše na sever od Čech (877–880)	688
2.13 Vztahy východní a západní církve v sedmdesátých a osmdesátých letech 9. století (870–882)	689
2.14 Diplomatické aktivity Svatopluka I. a moravské církve (879–881)	693
2.15 <i>Privilegium Industriae tuae</i> z roku 880	699
2.16 Reakce latinského kléru v čele s Wichingem na <i>privilegium Industriae tuae</i> a cesta Metoděje do Konstantinopole (880–881/882)	711
3 Územní expanze Svatoplukovy Velké Moravy (880/882–884)	717
3.1 Počátky expanze, rozsah říše a mocenská situace na počátku osmdesátých let	717
3.11 Další vlna kočovníků z východu – staří Maďaři	724
3.12 Povstání ve východním bavorském pohraničí a zásah Svatoplukův (882–884)	725
4 Definitivní usazení starých Maďarů v karpatské kotlině	735
4.1 Konstantinos VII. Porfyrogennétos a jeho informace o Velké Moravě a starých Maďarech	737
4.11 Neodůvodněné pokusy o lokalizaci Velké Moravy na srbskou řeku Moravu a mezi Tisu a Dunaj	743
4.2 Zprávy arabsky píšících autorů o Velké Moravě a starých Maďarech	748
4.3 Příchod starých Maďarů do karpatské kotliny v uherské kronikářské tradici	755
5 Smrt arcibiskupa Metoděje a příklon k západnímu křesťanství na Velké Moravě	762
5.1 Poslední roky života moravského metropolity (881/882–885) ..	762
5.11 Hledání Metodějova hrobu	766

5.111 Počátky zájmu hledačů hrobu sv. Metoděje o Hradisko sv. Klimenta u Osvětiman	767
5.112 Objevy jasnovidky Klementiny Maštalířové v Chříbech u Stupavy	770
5.113 Další údajná místa „posledního“ odpočinku světce na Moravě, Slovensku, v Panonii i jinde	773
5.114 Kde mohl být panonsko-moravský arcibiskup Metoděj skutečně pohřben?	775
5.115 Chránový komplex v Sadech u Uherského Hradiště	777
5.116 Třetí kostel neboli tzv. trojlodní bazilika v Mikulčicích	792
5.117 Známé místo „posledního“ odpočinku panonsko-moravského arcibiskupa Metoděje?	807
5.118 Ostatky obou světců, jejich osudy a cyrilometodějská tradice	809
5.2 Osudy moravské církve po smrti Metodějově a obrat k latinské liturgii (885–886)	820
6 Na vrcholu moci (880/882–894)	839
6.1 Bořivojův křest a připojení Čech ke Svatoplukově Velké Moravě (882–885)	840
6.11 Bořivojův křest (882–885)	840
6.12 Bořivojův návrat do Čech, pohanská reakce a založení Pražského hradu	854
6.2 Poslední desetiletí Svatoplukovy vlády (885–894)	876
6.3 Smrt Svatopluka I. (894), jeho osobnost a politický odkaz	894
6.31 Smrt vládce Velké Moravy a možné místo jeho posledního odpočinku	894
6.32 Osobnost Svatopluka I. a jeho politický odkaz	903
XI. PÁD VELKÉ MORAVY (894–906/907)	908
1 První roky po smrti Svatopluka I. a maďarská karta	908
1.1 Situace říše po smrti Svatopluka I. (894)	908
1.2 Odpadnutí Čechů a Srbů (895–897)	910
1.3 Maďarská karta (894–902)	913
1.31 Zaujetí vlasti starými Maďary v uherských kronikách	915
1.32 Zprávy o obsazení karpatské kotliny v dalších pramenech	924
1.4 Nesvorní synové Svatoplukovi (898–899)	928
2 Obnova církevní organizace na Velké Moravě a reakce bavorského kléru (899–900)	932
3 Poslední léta státu a jeho pád (900–907)	945
3.1 Poslední roky státu Mojžírovců (900–906)	945
3.2 Pád Velké Moravy (906–907)	955
3.3 Příčiny a důsledky porážky	962
Ediční poznámka	967